

Студенти 3 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

АНАЛІЗ СТАНУ ТА ДИНАМІКИ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ

Анотація. Проведено аналіз стану та динаміки кредитної діяльності комерційних банків України за останні роки. Наведено та проаналізовано структуру кредитів, наданих нефінансовим організаціям комерційними банками України, в аспекті регіонів та видів економічної діяльності.

Аннотация. Проведен анализ состояния и динамики кредитной деятельности коммерческих банков Украины за последние годы. Представлена и проанализирована структура кредитов, предоставленных нефинансовым организациям коммерческими банками Украины, в аспекте регионов и видов экономической деятельности.

Annotation. The analysis of the recent situation and dynamics of commercial banks credit activity in Ukraine has been conducted. The structure of loans to non-financial organizations, provided by the commercial banks of Ukraine, in the context of regions and economic activities has been presented and analyzed.

Ключові слова: кредити, кредитна діяльність, кредитні операції, кредитний портфель, банки, ризики.

Кредитування всіх галузей господарської діяльності є найбільш важливою і відмінною рисою функціонування банків порівняно з іншими фінансовими та нефінансовими організаціями. Виникає необхідність планування своєї діяльності в умовах конкурентної боротьби між українськими комерційними банками. Банкам необхідно навчитися управління кредитними операціями таким чином, щоб вони приносили максимальний прибуток, але у той час знизити кредитні ризики, які безпосередньо пов'язані зі здійсненням кредитних операцій.

Проблемами аналізу кредитних операцій банків займався цілий ряд вітчизняних і зарубіжних вчених, таких, як: О. Барановський, А. Мороз, М. Савлук, О. Лаврушин, І. Бланк, А. Ковальчук [1 – 3].

Метою роботи є аналіз стану і динаміки кредитної діяльності комерційних банків в Україні.

Виходячи із зазначеного, основними завданнями статті є: охарактеризувати і навести статистичні дані кредитних операцій комерційних банків України; проаналізувати стан кредитного портфеля вітчизняних комерційних банків у кризовий та посткризовий періоди.

Фінансова криза негативно вплинула на кредитну діяльність банків України. Головним чинником, що погіршив стан кредитної діяльності, є стрімке нарощування обсягів кредитування протягом 2001 – 2008 років. За 2004 – 2008 роки комерційні банки отримали прибуток у розмірі 21 501,0 млн грн, а в 2009 році збитки у кредитній сфері склали 38 450,0 млн грн [4].

В Україні до фінансової кризи функціонувало 196 банків, а станом на лютий 2013 року кількість банків, які мали ліцензію НБУ на здійснення банківських операцій – 177, тобто спостерігається зниження їх кількості. У той же час спостерігається збільшення вартості загальних активів українських банків: до кризи їх вартість становила 120 млрд доларів, а після – 138 млрд доларів [5].

Також на ринку кредитних послуг спостерігаються зміни динаміки і структури кредитування, що наведені у табл. 1.

У лютому 2013 року обсяги виданих кредитів зросли на 93 % або на 397 млрд грн порівняно з груднем 2007 року. У 2009 році спостерігається зниження обсягу виданих кредитів на 1,5 % або на 10,7 млрд грн. За останні п'ять років обсяг виданих кредитів фізичним особам знижувався, особливо у 2009 і 2010 роках, при цьому він збільшувався для нефінансових корпорацій. Із січня 2012 року по лютий 2013 року портфель кредитів, наданих нефінансовим корпораціям виріс на 5,5 % або на 31,402 млрд грн, у той час, як портфель кредитування домашніх господарств за цей же період знизився на 6,5 % або на 13,005 млрд грн і становив 188,219 млрд грн.

Кредити, надані комерційними банками України в розрізі секторів економіки [5]

Період	Усього	Інші фінансові корпорації	Сектор загального державного управління	Нефінансові корпорації	Інші сектори економіки	
					Домашні господарства	Некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства
залишки коштів на кінець періоду, млн грн						
2007	426 867	5 932	4	206 476	160 386	69
2008	734 022	9 789	12	443 665	280 490	69
2009	723 295	14 014	5 755	462 215	241 249	63
2010	732 823	13 430	8 817	500 961	209 538	76
2011	801 809	16 441	8 532	575 545	201 224	67
2012	815 142	16 229	5 803	605 425	187 629	56
лютий 2013	823 879	17 410	5 564	606 947	188 219	46
зміна у річному обчисленні, %						
2007	74,1	120,6	-10,8	62,3	95,6	185,1
2008	72,0	65,0	203,5	70,3	74,9	-4,4
2009	-1,5	43,2	-	4,2	-14,0	-4,8
2010	1,3	-4,2	53,2	8,4	-13,1	21,9
2011	9,4	22,4	-3,2	14,9	-4,0	-12,4
2012	1,7	-1,3	-32,0	5,2	-6,8	-16,0
лютий 2013	3,1	3,7	-33,9	6,4	-4,9	-23,1

Це свідчить про переорієнтацію банків зі споживчих кредитів на кредитування юридичних осіб, а також про скорочення обсягів довгострокових кредитів і про спрямованість на кредитування операційної діяльності підприємств на короткострокових засадах. Спостерігається уповільнення процесу кредитування банками в період фінансової кризи і поновлення у посткризовий період [6].

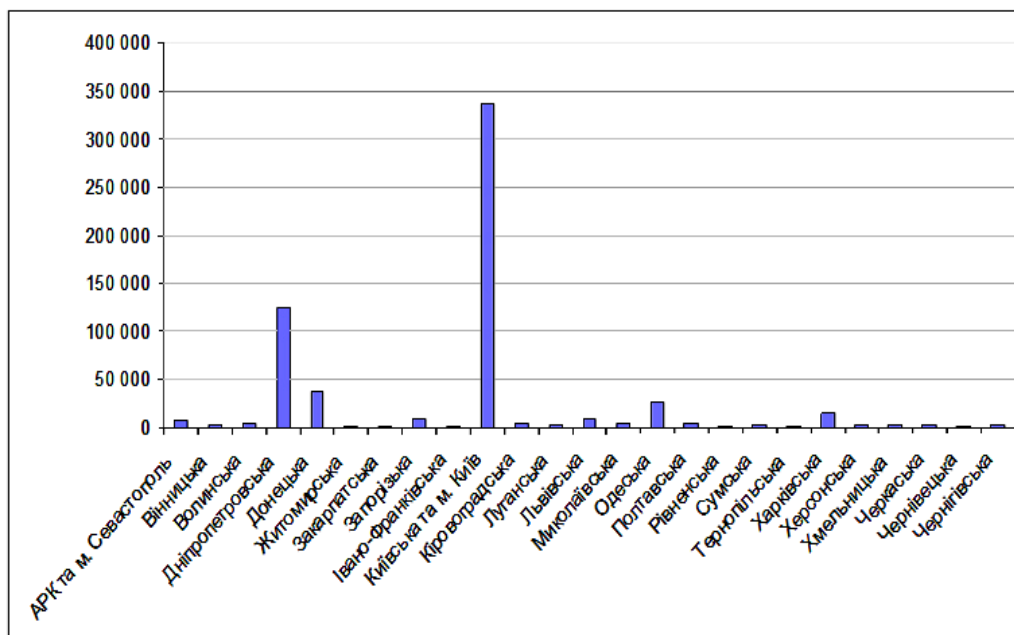

Рис. Кредити, надані суб'єктам господарської діяльності в розрізі регіонів [5]

Проаналізувавши структуру кредитів, наданих нефінансовим корпораціям на кінець лютого 2013 року (рисунок), можна побачити існування неоднорідності в економічному і соціальному розвитку областей України. Спостерігається диспропорція спрямування кредитних ресурсів вітчизняними комерційними банками. Станом на 1 березня 2013 року 75,1 % кредитів, наданих суб'єктам господарювання сконцентровані у двох областях, а саме: у Київській – 54,8 %, у Дніпропетровській – 20,3 %. У той же час лише 24,9 % кредитного портфеля належать 22

областям України, Автономній Республіці Крим та м. Севастополю. Найменше надано кредитів суб'єктам господарювання Житомирській (0,1 %), Кіровоградській (0,2 %), Рівненській (0,2 %) та Чернівецькій (0,2 %) областям.

Для України є необхідною переорієнтація банківської сфери на першочергове кредитування пріоритетних сегментів економіки. Необхідно розвивати інвестиційну та інноваційну діяльність, щоб вийти на новий рівень економічного розвитку. Реальний стан структури кредитного портфеля свідчить про відсутність високого розвитку даної галузі (табл. 2).

Таблиця 2

Кредити, надані нефінансовим корпораціям за видами економічної діяльності станом на кінець березня 2013 року [5]

Види економічної діяльності	Залишки коштів на кінець березня 2013 року, млн грн	Питома вага, %
Сільське, лісове та рибне господарства	36 081	5,88
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	13 529	2,21
Переробна промисловість	133 223	21,73
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	20 198	3,29
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	2 202	0,36
Будівництво	44 845	7,31
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	220 578	35,97
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	26 464	4,32
Тимчасове розміщення й організація харчування	4 435	0,72
Інформація та телекомунікації	6 597	1,08
Операції з нерухомим майном	43 734	7,13
Професійна, наукова та технічна діяльність	44 821	7,31
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	9 302	1,52
Освіта	195	0,03
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	1 495	0,24
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	4 666	0,76
Надання інших видів послуг	821	0,13
Усього	613 186	100,00

Найбільші обсяги ресурсів сконцентровані в оптовій і роздрібній торгівлі, ремонті автотранспортних засобів. Їх частка у загальному кредитному портфелі комерційних банків України становить 35,97 %. Переробна промисловість займає друге місце станом на кінець березня 2013 року, тобто 21,73 % від загального обсягу кредитів.

Сьогодні в Україні є необхідним розширення застосування кредитних відносин в інвестиційній сфері. Але для банківських установ надання інвестиційних кредитів має високий рівень ризику, що обумовлюється відсутністю інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень із надання таких кредитів.

Традиційні методики, які застосовуються банківськими установами, визначають ретроспективні показники кредитоспроможності на підставі фінансової звітності. Необхідне використання методів стратегічного аналізу і методів математичного моделювання.

Найпоширенішими недоліками оцінки кредитоспроможності є відсутність достатнього інформаційного забезпечення про поточний фінансовий стан позичальника, спотворення бухгалтерської звітності підприємствами. Також необхідно проводити комплексний аналіз репутації та фінансового стану контрагентів, оцінка наявних та майбутніх грошових потоків, цілей кредитування. Тобто необхідно проводити комплексну оцінку кредитоспроможності підприємств [7].

Таким чином, діяльність українських комерційних банків орієнтована на кредитування юридичних осіб, існує неоднорідність у спрямуванні кредитних ресурсів комерційними банками у розрізі регіонів та економічної діяльності підприємств України. Для вирішення даних проблем необхідно провести реформи у економічній та законодавчій сферах.

Досліджене питання є актуальним та потребує більш детального вивчення з метою подальшого аналізу існуючих проблем у кредитному портфелі комерційних банків України та пошуків їх вирішення.

Наук. керівн. Литвиненко А. О.

Література: 1. Лаврушин О. И. Банковское дело : учебник / О. И. Лаврушин, И. Д. Мамонова. – М. : КНОРУС, 2008. – 768 с. 2. Мороз А. М. Банківські операції : підручник / А. М. Мороз, М. І. Савчук. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2008. – 608 с. 3. Управління фінансовими ризиками : підручник / за ред. І. А. Бланка. – К. : Вид. "Ніка-Центр", 2005. – 600 с. 4. Статистичний бюлетень Національного банку України. – 2012. – № 12. 5. Статистичний бюлетень Національного банку України. – 2013. 6.

Матеріали Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>. 7. Розвиток банківської системи України : монографія / за ред. д-ра екон. наук О. І. Барановського. – К. : Ін-т екон. та прогноз., 2008. – 584 с.